

DJELATNOST JANKA BARLÈA U ČASOPISU SVETA CECILIJA 1908. – 1925. (PREDAVANJE PRIGODOM OBILJEŽAVANJA PROSLAVE 150. GODIŠNJICE ROĐENJA JANKA BARLÈA)

Cilj ovoga predavanja jest prikazati aktivnosti Janka Barlèa u časopisu Sveta Cecilija od godine 1908. do 1925. Njegove ćemo članke popisati po godinama i stranicama u časopisu. Jednim dijelom tu će se vidjeti njegova gorljivost prema svetoj, crkvenoj glazbi. Uz glazbu, bavio se i pisao i za druga područja, gdje također dolazi do izražaja njegova strast, stručnost i znanje. Tako njegove članke nalazimo i u Katoličkom listu, zatim u Farmaceutskom vjesniku, u ljubljanskoj Carnioli gdje objavljuje članke na slovenskom jeziku i, naravno, u časopisu Sveta Cecilija gdje je ostavio vrlo vrijedan opus. Dr. Kamilo Dočkal objavio je u časopisu Sveta Cecilija, godište 36, br. 1, svu bibliografiju mons. Janka Barlèa, koja je doista velika i respektabilna i to na raznim područjima.

Ne ćemo ulaziti u pojedinosti članaka i njihov sadržaj, ali u dijelu članaka istaknut ćemo neke detalje i zanimljivosti.

Članci su poredani od početne 1908. pa sve do 1925. godine.

GODINA 1908.
»Glazbeni našastar požeških Isusovaca od god. 1776.«, str. 9.
GODINA 1909.
»Pesmi slov. protestantskih pesmaric, njih viri in njih porabi v reformacijskih časi«, str. 3. »+Dr. Gustav i Dr Benjamin Ipavec«, str. 5.
GODINA 1910.
»Orgulje u Zagrebu i njegovoj okolini prije sto godina«, str. 3. U kratkom opisu donosi povijest orgulja u zagrebačkoj okolici, ali se više zadržava na predstavljanju povijesnih orgulja grada Zagreba. Zanimljivo je pročitati crticu o prijenosnim orguljama u Šestinama: »Orguljaša tuj nije bilo, niti zaklade za njegovo uzdržavanje.« Prema tome moglo bi se zaključiti da su negdje u ondašnjoj Hrvatskoj postojale zaklade.
»Prve orgulje u čazmanskom arhiđakonatu«, str. 13. »Poziv na glavnu skupštinu 'Cecilijanskog društva' u Zagrebu«, str. 42.
GODINA 1911.
»Nešto o koru prvostolne crkve zagrebačke«, str. 73. U tom članku Barlè spominje prve koraliste (njih 6) koji su došli iz Beča u zagrebačku katedralu i sklopili ugovor s kanonikom kustosom Antunom Zdenčajem o stalnom angažmanu u katedrali. Barlè donosi i sadržaj ugovora između pjevača i Prvostolnoga kaptola. Dobili su plaću 330 forinti sa stanarinom, koju će svatko od njih dobivati doživotno. Ta je plaća na zahtjev biskupa Maksimilijana Vrhovca povećana za još 100 forinti.

GODINA 1912.

»Glazbenici prigodom proslave 50. godišnjice misništva biskupa Maks. Vrhovca«, str. 5.

»Stare orgulje u župi sv. Trojstvo u Donjoj Stubici«, str. 20.

»Nešto o prvim koralistima stolne crkve zagrebačke«, str. 31.

»S puta«, str. 53.

U članku opisuje svoje dojmove prilikom pratnje biskupa Bauera u Đakovo te Bosnu i Hercegovinu; spominje lijepo koralno pjevanje u Đakovu i u Travniku.

»Nešto o crkvenoj glazbi kod požeških Isusovaca«, str. 79.

Opisuje kako su isusovci 1733. god. uveli da se svake subote i Marijina blagdana pjevaju lauretanske litanije u lauretanskoj kapelici na hrvatskom jeziku u čast Majke Božje. Opisuje da se stara godina 1735. kod isusovaca u Požegi vrlo svečano ispratila. »Poslije prigodne propovijedi otpjevan je ambrozijanski himan uz gruvanje topova (*inter tubarum tympanorumque concentus*).«

»Nepoznati do sada orguljaš stolne crkve zagrebačke«, str. 68.

»Graditelj orgulja Ivan u Varaždinu god. 1546«, str. 82.

»Orgulje prvostolne crkve zagrebačke«, str. 90.

Autor detaljno opisuje katedralne orgulje, njihovu dispoziciju i njihov prekrasan ton koji veličanstveno ispunja katedralni prostor, što je u govoru napose istaknuo sam biskup Haulik, kao i u svojem opisu za novine.

GODINA 1913.

»Što se pjevalo na zagrebačkoj sinodi 1642«, str. 8.

»Neki organisti prvostolne crkve u Zagrebu«, str. 21.

»Tijelovo u Zagrebu po starom obredniku«, str. 23.

»Lepoglavski Pavlini i crkvena glazba«, str. 49.

U članku autor ističe da su pavlini brižno njegovali glazbu, napose gregorijansko pjevanje, i da se u Lepoglavi koral pjevaio na zavidnoj razini, a pjevanje korala bilo je za njih posebno važno. Pavlinski general Rudolf Biell (1625. – 1629.), koji je bio i sam vješt pjevač u glazbi (*cantus gregoriani uti et figurati peritissimus erat*) nije htio pustiti ni jednoga pavlinskoga novicija na daljnje nauke ako nije bio vješt u pjevanju korala. Tu spominje i poznate lepoglavske orgulje iz 1649. godine.

»Župnici graditelji orgulja«, str. 52.

Tu spominje trojicu svećenika: Josipa Đurkovečkoga, župnika u Samarici, zatim Fr. Pl. Bunića, župnika u Bedenici i Adama Žuvića, župnika u Ivancu.

»Nekoliko priloga o glazbi u nekadašnjem isusovačkom seminaru sv. Josipa u Zagrebu«, str. 66.

»+Ivan Strnad«, str. 70.

»Glazbena komisija i dekanatski nadzornici«, str. 75.

GODINA 1914.

»Cijenjenim čitateljima«, str. 1.

»O prvim koralistima crkve zagrebačke«, str. 53.

Tu spominje povijesne prilike u kojima se koncem 18. st., točnije 1787. godine, po naredbi cara Josipa II. svi klerici iz zagrebačke bogoslovije prebacuju u Peštu, koji su se do tada brinuli o pjevanju u katedrali. Kanonika je bilo samo osam i bilo je neophodno angažirati profesionalne pjevače iz Beča.

»Cijenjenim čitateljima«, str. 1.

Godine 1915. Janko Barlè postaje urednik *Svete Cecilije*, a Franjo Dugan glazbenoga priloga. Novo uredništvo daje nove smjernice za časopis. Mijenja se oblik časopisa (prije su bile rubrike: Članci, Listak, Dopisi, glazbena literatura; sada: Članci, Crkvene pjesme, Iz hrvatske glazbene prošlosti, Naši dopisi, Glazbena literatura). Naglašavaju se aktualne teme o crkvenoj glazbi, skladateljima, pučkoj popijevci itd. Važno je napomenuti da je zagrebački nadbiskup naredio da svaka župa ima biti pretplaćena na časopis *Sveta Cecilija*.

»Crkvene pjesme o. Nikole Krajačevića«, str. 2, 25.

U članku Barlè piše vrlo zanimljivo o početcima pučkoga pjevanja i spominje dr. Josipa Čerina koji tvrdi da je početak pučkoga pjevanja litanjski zaziv *Kyrie eleison*, odnosno *tropiranje* kao poznati crkveno-glazbeni fenomen. Spominje 799. godinu i salzburški dekret koji propisuje da puk treba naučiti *Kyrie eleison*, koji se naizmjenice pjevao sa zborom. Od toga dolazi naziv popjevaka u Njemačkoj *leisen* ili *Kyrieleisen*. Barlè spominje da su Lužički Srbi svete pjesme nazivali *podkyrlušija*. Riječ *Krles* kod Čeha podsjeća na taj naziv. U Hrvatskoj se taj naziv sačuvao u pjesmi *Ovo se klanja zeleni Juraj, Kiroles* i u pjesmi *Kirja ležo sina ženila vila Danojlo, prosila mu je vilu djevojku*. Taj se *Kirja ležo* stavlja prije svake kitice. Poanta Barlèova prikaza jest ukazati na to da se pučko pjevanje počelo razvijati davno prije Luthera, a ne s Lutherom, kako neki tvrde. Navodi prepošta Gerla iz Reichenberga 1148. godine koji kaže: »Čitav svijet slavi Spasitelja i u pjesmama u narodnom jeziku, a najviše je to kod Nijemaca.« Ovaj je članak vrlo zanimljiv iz povijesnoga aspekta crkvenoga pjevanja i prilično je opsežan.

»+ O. Hartmann von An der Lahn-Hochbrunn«, str. 11.

Predstavlja franjevca o. Hartmanna von An der Lahn-Hochbrunna, darovitoga glazbenika.

»Vigilija Bogojavljenja po starom zagrebačkom običaju«, str. 22.

Vrlo zanimljiv opis vrijedan čitanja.

»Crkvene pjesme«, str. 23.

U članku donosi uvijek živu tematiku, a to je nedostatak dobrih tekstova za crkvenu glazbu, na što se tuže i skladatelji.

»Mihael Haller«, str. 35.

»Oficij na Veliku srijedu, četvrtak i petak po starom zagrebačkom obredu«, str. 46.

»Uskrsnuće po starom zagrebačkom obredu«, str. 47.

»Pjesme u čast muke Isusove«, str. 67, 149.

»Crkveni pjevači i glazbenici u Varaždinu god. 1808«, str. 119.

Barlè spominje opasku vizitatora Stjepana Šoštarca koji spominje crkveno pjevanje u župnoj crkvi i kaže da manje dolikuje da pod službom Božjom pjevaju djevojke s ostalim glazbenicima, jer je njihov glas nježan pa spada više u kazališta nego crkvu. Preporučuje da se kod gradskih poglavara potakne da pjevaju mladići umjesto djevojaka. To je mučna tema od baroka pa sve do II. vatikanskoga sabora o sudjelovanju ženskih glasova u bogoslužju.

GODINA 1916.

»Pavlinka pjesmarica iz god. 1644«, str. 18, 49, 77, 108, 150, 177.

U uvodnom dijelu navodi kako Nijemci čuvaju svoje stare pjesme i naglašava kako moramo i mi kod restauracije graditi naše hrvatske pučke crkvene pjesme na starim temeljima i da nipošto ne smijemo prekinuti s tradicijom. Uspoređuje neke pjesme koje potječu od srednjovjekovne latinske himnologije i kritički konstatira da nisu korektno prenesene u našu pjesmaricu (*Aurora lucidissima*). U sljedećem broju časopisa nastavlja pisati o *Pavlinkoj pjesmarici* analizirajući pojedine pjesme muzikološki s kritičkim osvrtom.

»O drugom izdanju Citharae Octochordae«, str. 30.

»Pervizovićeva Muka Isusova«, str. 81.

»Prva desetgodišnjica«, str. 169.

U ovom članku piše o prvom desetljeću izlazenja časopisa. Vide se plodovi časopisa, njeguje se pjevanje po našim crkvama, samostanima i sjemeništima; nastoji se lijepo pjevati. Napominje da će svatko komu je povjerena briga oko crkvenoga pjevanja moći kazati s kraljevskim prorokom: »I metnu u usta moja pjesmu novu, hvalu Bogu našem« (Ps 39, 4).

GODINA 1917.

»Pavlinka pjesmarica iz god. 1644«, str. 8, 45, 88, 158, 191.

»Poziv na sabiranje građe o glazbi, napose crkvenoj«, str. 86.

»Nešto o crkvenim jačkama ugarskih Hrvata«, str. 149, 181.

GODINA 1918.

»Dvanaest godina života, četvrta rata«, str. 3.

Ovdje Barlè piše vrlo nadobudno i vrlo nacionalno pa kaže: »Ne trebamo se stidjeti svoje glazbene prošlosti. Glede hrvatske crkvene glazbe napose imademo lijepih dokaza, da smo i na tom polju stupali usporedo s drugim kulturnim narodima, ma da smo često morali zamijeniti gusle s mačem. Jedino od početka XIX. st. počela je u naše crkve prodirati tudjinska glazba i istisla iz njih naše lijepe pjesme...« Također spominje vrijednost *Svete Cecilije* koja se bori protiv takva pomodarstva.

»Upotreba orguljskih cijevi u ratne svrhe«, str. 18.

Autor donosi uredbu od 14. studenoga 1910. br. 30.968 bana Kraljevini Hrvatske, Slavonije i Dalmacije o upotrebi orguljskih cijevi u ratne svrhe. Navedena su pravila kako to treba raditi da ipak orgulje funkcioniraju.

»Stanko Vraz, sabirač narodnih napjeva«, str. 20.

U članku piše o Stanku Vrazu (Slovcu), skupljaču narodnih napjeva. Donosi Vrazov rukopis s hrvatskim pjesmama. Navodi kako ga Franjo Kuhač hvali kao vrlo dobra glazbenika koji je znao svirati nekoliko instrumenata i koji je skupljao slovenske pjesme. Vrijedan članak za čitanje i upoznavanje slovenske glazbene kulture.

»Antun Foerster«, str. 43, 73, 110, 144, 180.

Prigodom 80 godina života Antuna Foerstera ili, kako Barlè piše, »njegova rođenja«. Vrlo nadobudno piše o tom poznatom slovenskom glazbeniku. Njegovo je geslo: »Musica meus amor«. Plod te ljubavi bio je velik broj svjetovnih i crkvenih skladbi. Članak je u *Svetoj Ceciliji* objavljen u četiri nastavka i vrijedno ga je pročitati.

»+ Šandor Bosiljevac«, str. 147.

U članku predstavlja Šandora Bosiljevca kao vrijednoga orguljaša i zagovornika cecilijan-skoga pokreta.

GODINA 1919.

»Na pragu novog doba«, str. 1.

U članku donosi jednu zanimljivost. Naime, jugoslavenski biskupi okupljeni na konferenciju od 27. do 29. studenoga 1918. godine u Zagrebu donijeli su sljedeću odluku:

»1. Zamoliti sv. Oca, neka bi pravo, što ga neki naši krajevi glede uporabe staroslavenskog jezika u sv. misi (po rimskom obredu) od najstarijih vremena uživaju, protegnuo umah na cijelo područje naše države.

2. Zamoliti sv. Oca, da dozvoli transkripciju glagolskih slova u latinska, jer je glagolsko pismo vrlo teško čitljivo.

3. Zamoliti sv. Oca, da bi dozvolio uporabu hrvatskog, odnosno slovenskog obrednika na cijelom području naše države.«

»Na koncertima međimurskih Hrvata«, str. 50.

Govori da je cecilijanski pokret slabo zaživio u cijeloj Hrvatskoj, ali u Međimurju najbolje zahvaljujući dobrim svećenicima.

»Pripomenak nar. pjesmi Tu za len«, str. 77.

»Vatroslav Lisinski«, str. 89.

Donosimo jedan mali dio iz drugoga dijela članka koji je prekrasan i treba ga pročitati: »I u velikim narodima veliki ljudi rijetko se rađaju. Prođe stoljeće i nema nego par ljudi, koji su ostali na površini, pa će im se imena trajno spominjati. Naš narod nije mnogobrojan, kroz vijekove ga sapinjali teški lanci, nije se grijao na suncu slobode već je stenjao pod tuđinskim jarmom. Već kod koljevke zamrla je njegova pjesma radosnica. Pjevao je ipak, no njegova pjesma bila je pjesma tuge i jada, orošena krvlju i suzama. Ipak je bila pjesma. Tinjala je sveta vatra i čekala čarobnjaka, da je rasplamti, da je probudi, neka se čuje preko dola, preko gora, svuda gdje živi hrvatski narod, gdje ozvanja slatki hrvatski jezik, koji već sam po sebi zvoni kao pjesma. Taj čarobnjak bio si ti, divni neumrli umjetniče! Prihvatio si liru osmostrunu i zagudio pjesmu svomu narodu, pjesmu, koju je on razumio. Razumije ju i danas, a to znači da si bio, daroviti umjetnik čija djela ne zastare nikada, ona su vječno mlada...«

»Dr. J. Vajs: Misi slavnije, o bl. Marii Djevě i za umršeje obětnije slověnskimi jezikom«, str. 114.

Ovdje autor opisuje pravila kako bi trebalo prepisivati staroslavenske tekstove u latinicu.

»Uskrsnuće po starom zagrebačkom obredniku«, str. 78.

»Matica hrvatska-Vatroslavu Lisinskom«, str. 145.

GODINA 1920.

»Josip Štolcer Slavenski«, str. 85.

U ovom godištu piše samo ovaj članak gdje napose hvali glazbenika, skladatelja Slavenskoga.

GODINA 1921.

»Dva nepoznata zagrebačka zvonolijevca«, str. 60.

»Dr. Božidar Širola«, str. 89.

»Juraj Mulih kao glazbenik«, str. 118.

GODINA 1922.

»Nabava novih zvona«, str. 13.

Ovo je koristan članak za sve one koji nabavljaju nova zvona. Daje važne upute i govori o melodijskoj i harmonijskoj zvonjavi te koja je bolja.

»+ File Sedenić, književnik ugarskih Hrvata«, str. 40.

Naglašava da je časopis *Sveta Cecilija* uvijek poticao suradnju i vezu s ugarskim Hrvatima.

»Franjo Serafin Vilhar«, str. 67.

Barlè piše da mu je »ime Vilhar bilo već poznato kao dječaku, časno i milo, jer su mi bile mile i pjesme Miroslava Vilhara: Po jezeru bliz Triglava, Mila, mila Lunica, Rožić ne bom trgala, Srce drago kaj žaluješ itd«. Spominje da su se te pjesme među Slovencima rado pjevale i da su postale narodne.

»Božidar Širola: Pregled povijesti hrvatske muzike«, str. 130.

»O našim božićnim pjesmama«, str. 180.

GODINA 1923.

»Pismo Vatroslava Lisinskog Josipu Fiali«, str. 14.

»+Dora grofica Pejacsevich«, str. 80.

»Božićne jačke gradišćanskih Hrvata«, str. 171.

GODINA 1924.

Nema ni jedan objavljeni članak.

GODINA 1925.

»I Vukovich: Jačkar za hervatske škole Gradišća«, str. 20.

»Ta zvezda ta je izefsla«, str. 21.

»Graditelj orgulja župnik Adam Žuvić«, str. 51.

»Lađarska pjesma iz godine 1802«, str. 56.

»Još nekoliko riječi o pjesmi 'Ta zvezda ta je izefsla'«, str. 87.

Iz priloženih članaka vidljiva je očita Barlèova široka naobrazba i dobro poznavanje glazbe, napose crkvene, sakralne glazbe. Svojim je radom dao velik obol upravo tomu području kulture. Proučavao je hrvatsku crkvenoglazbenu baštinu, posebno zbornik *Cithara octochorda i Pavlinsku pjesmaricu*. Njegove opaske, izvještaji i studije i nama danas mogu biti od velike pomoći, ne samo kao povijesne činjenice nego i kao pomoć u djelovanju, koncipiranju i osmišljavanju glazbe koja se naziva *musica sacra*. Njega zanimaju sve teme na tom području i ništa ne može promaknuti njegovu peru. Zato ga se s radošću, zanimanjem i s ponosom spominjemo kao vrijednoga i nadasve marljivoga kulturnoga radnika i svećenika Zagrebačke nadbiskupije i cijele Hrvatske, kao i njegove rodne domovine Slovenije.